

## Arhitectura spațiului public

### Câteva gânduri de la conferința OAR din 26 februarie din sala de spectacole a Casinoului din Sinaia

Am ales acest titlu generic pentru că spațiul public ne interesează, pentru că ne unește și ne desparte, ne atrage sau ne incomodează. Spațiul public e deopotrivă pentru prinți și cerșetori. Spațiul public ne enervează, e complicat și e disputat. Spațiul public se construiește, se păstrează și se transmite mai departe. Spațiul public e construit din arhitecturi, e arhitectură a arhitecturilor. Să vorbim despre arhitectura spațiului public. Constantin Goagea a moderat discuția din primul grup de invitați compus din Dumitru Borțun, Alec Bălășescu, Cristi Puiu și Dan Perjovschi. S-au definit noțiuni și s-a explicat faptul că spațiul public e un binom ai cărui termeni sunt atât în opoziție cât și în conjuncție. Nu tot ceea ce nu e privat e public. Exista spațiul nimănui, neinvestit. Spațiul public are mize și este spațiul valorilor împărtășite. El trebuie să reflecte interesul public, care este o variantă negociată a binelui comun, ne spune Dumitru Borțun. Spațiul public este vital, este o condiție a locuirii. Antonimul spațiului public este deșertul. Ritualul de trecere din spațiul public în cel privat și invers merită privit. Descălțarea celor care intră din scară în casă ne arată că spațiul comun nu este apropiat. Alec Bălășescu spune că e necesară o extindere a interiorității în spațiul public. Spațiul public nu trebuie subordonat automobilului, care a devenit un fetiș. Probabil există o imposibilitate a comunicării și oamenii se închid în propriul lor cap. Vedem imagini cu garduri și ziduri pe care Cristi Puiu le-a fotografiat din mașină și se întreabă de ce se protejează atât de puternic fiecare. În trecut cetatea avea un singur zid în jurul tuturor, afară fiind barbaria, iar acum fiecare se refugiază în propria lui cetate. În 1989 spațiul public nu s-a dat ci s-a câștigat pentru ca mai apoi să fie preluat de alții. Acolo unde a curs sânge se face acum reclamă la whiskey. E clar că spațiul public a fost luat de altcineva în posesie. Mai este necesar spațiul public în aceste condiții, se întreabă Dan Perjovschi? Românii au un handicap de modernitate. Pub-ul, care vine de la public, barul, este un spațiu de socializare, al tuturor, disponibil pentru interacțiune. La noi lumea nu stă la bar. Mai recent spațiul public se virtualizează prin rețelele de socializare gen Facebook. Cristi Puiu numește România o societate de tip Adibas, adică Adidas falsificat. Constantin Goagea amintește un episod de singurătate pe plaja de la Vama Veche, unde pentru consolare i s-a propus să își trăiască izolarea în societate, având ambele opțiuni simultane. În concluzie e nevoie de extinderea interiorității către spațiul public. Trebuie încurajată relaționarea. Desenați pe zidurile care vă separă! La școală trebuie ca muzica, desenul și sportul să fie luate în seamă mai mult ca celelalte. E nevoie de arbitru în spațiul public, de informare și dezbateră și nu în ultimul rând, putem fi singuri și împreună dacă vrem.

În cea de-a doua parte a discuției, Kazmer Kovacs i-a avut alături pe Gabriel Liiceanu, Andrei Pleșu, Mircea Cărtărescu și Ciprian Mihali. Trebuie să îi spânzurăm pe arhitecți? Este titlul unei cărți scrise de un jurnalist francez, de la care Kazmer Kovacs aduce întrebarea în discuție. Cu cine împarte arhitectul

responsabilitatea construirii? Gabriel Liiceanu spune că arhitecții trebuie să își asume singurătatea, izolarea, că opera nu rezultă din dialog între locuitori și arhitecți. Izolarea totală înseamnă răspundere totală. Arhitectul decide până unde poate fi împins compromisul. Primarii Bucureștiului nu iubesc Bucureștiul. Andrei Pleșu a remarcat antecedentele ordinului în ce privește discuția despre starea spațiului public și citează Declarația de la Cluj, din 2008. Mircea Cărtărescu spune că a trăit într-o lume fără arhitecți citându-l pe Wittgenstein „unde nu este nimic de celebrat nu este arhitectură”. Arhitectura poate fi minunată și când nu există de loc. Visam case, spune Mircea Cărtărescu, și mi-am dorit un oraș personal. Ciprian Mihali arată arhitectura ca fiind permanentă dar discretă, afectând simțurile continuu. Orașele devin nelocuibile pentru că arhitectura nu ne mai îngăduie să visăm. E o formă de mizerie simbolică. Arhitecturarea spațiului public este un proces în care arhitectura are rolul de gest inițiator. Spațiul începe de la arhitectură care la rândul ei este subordonată eticii. Arhitectura este politică. Spațiul public este fragmentat. Ciprian Mihali mărturisește că nu crede în estetică. Consensul omoară spațiul public. Kazmer Kovacs cere invitațiilor să exprime ce așteaptă de la arhitecți, să le ofere recomandări. Gabriel Liiceanu evocă „ființa de timp” aristotelică, spunând arhitecților să înțeleagă această dimensiune, dincolo de obiecte. Uciderea, demolarea nu înseamnă în cazul arhitecturii doar suprimarea obiectului ci și a timpului. Arhitectura se naște din conflicte între trecut și prezent. Andrei Pleșu vorbește despre clădirile care nu obligă la nimic, care sunt niște scule. Ceea ce ar fi de rezolvat nu poate rezolva nimeni! Andrei Pleșu se arată nemulțumit de oameni, de înfățișarea, mersul, vorbele lor. Mircea Cărtărescu crede că foarte puțini arhitecți își pot realiza viziunea, dar întodeauna rămâne calea refugiului în lucrul bine făcut. Ciprian Mihali vorbește despre învățare prin zdruncinarea certitudinilor. Andrei Pleșu cere concursuri de arhitectură și nu licitații, după ce mai înainte făcuse referire la consecințele dezastruoase ale urbanismului prin derogări, pronunțând „PUZ” ca pe o vorbă urâtă. Kazmer Kovacs îmi cere să spun câteva cuvinte la sfârșit.

Mi-aș fi dorit ca discuția la care am asistat să nu se mai termine. Nu cred că mai sunt altele de spus acum, dar mai sunt multe de făcut.

Șerban Țigănaș

